І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь . . .
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N. J. HEnderson 4-0237
УНСоюз: HEnderson 5-8740
Тел.: з Ню Йорку: BArcly 7-4125
УНСоюз: BArcly 7-5337

РІК LXIX. Ч. 147. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, П'ЯТНИЦЯ, 3-го СЕРПНЯ 1962 — 6 ЦЕНТІВ — 6 CENTS — JERSEY CITY and NEW YORK, FRIDAY, AUGUST 3, 1962 — No. 147 VOL. LXIX.

ПРЕЗИДЕНТ ЗАЙНЯВ СТАНОВИЩЕ ДО ПОДАТКІВ, СЕГРЕГАЦІЇ І МЕДИКАМЕНТІВ

ВІДПОВІДАЮЧИ НА ЗАПИТ НА ПРЕСОВІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ, ПРЕЗИДЕНТ КЕННЕДІ РЕКОМЕНДУВАВ СТВОРЕННЯ ТИМЧАСОВОЇ ВЛАДИ ДЛЯ ЗМЕНШЕННЯ ПОДАТКІВ, ЗАКЛИКАВ ДО РАСОВОГО ПОРОЗУМІННЯ В ДЖОРДЖІЇ ТА ПРОПОНУВАВ БІЛЬШИЙ НАГЛЯД НАД МЕДИКАМЕНТАМИ

Вашингтон. — Можливість і потреби зменшення податків, що їх тепер розглядає Конґрес, расові трудноці і заворушення в Джорджії, трагічні наслідки медикаменту „Талідомайд", що деформує новородків, як і цілий ряд інших внутрішніх і закордонних проблем були предметом уваги та запитів кореспондентів і відповідей президента Кеннеді на пресовій конференції, що відбулася тут в середу 1-го серпня. В справі податків, точніше щодо можливостей їх зменшення, що їх тепер розглядає Конґрес, президент Кеннеді висловив думку, що створення відповідної тимчасової влади, яка перевіряла б цю справу і мала б повновласть висловлювати відповідні рекомендації, могло б розв'язати проблему. Відповідний, піддержуваний урядом законопроєкт все ще є під розглядом Конґресу, який в принципі вже погодився на відповідне зменшення податків, але ще не може погодитися, до якої міри та для яких категорій платників і в якому періоді часу. Президент також і цим разом не зайняв виразного становища щодо цих проблем, натомість висловив думку, що ці справи можна розв'язати, якщо була б створена тимчасова влада, яка могла б слідкувати за цими справами після закінчення сесії Конґресу та яка мала б повновласті виносити рекомендації, а уряд дістав би повновласть у відповідних межах ці рекомендації в життя. Відносно расових трудноців у Джорджії, точніше в місті Олбані, де вже від деякого часу відбуваються расові демонстрації, Президент не бачить причини, чому представники білої і кольорової груп населення не могли б засісти разом в міській раді та вирішити ці проблеми при „круглому столі". Якщо представники ЗДА в Женеві конферують разом з представниками Совєтського Союзу, то Президент не розуміє, чому до таких спроб порозуміння не мало прийти між громадянами ЗДА. В кожному разі Президент запевнив, що федеральний уряд зі свого боку поробить всі потрібні заходи, щоб забезпечити конституційні права для всіх громадян. Забираючи голос у справі трагічного медикаменту „Талідомайд", який деформує новородків, якщо його заживають очікуючі матері, президент Кеннеді висловив переконання про потребу гостріших законів, які могли б захоронити консументів перед можливістю таких шкідливих медикаментів. У цій справі уряд вже запропонував відповідний законопроєкт, що є тепер на порядку Конґресу.

Сенатська підкомісія починає слідство в справі деформуючого новородків медикаменту

Вашингтон. — Відповідна сенатська підкомісія, яку очолює сенатор Гюберт Гомфрі з Міннесоти, сам професійний фармацист, почала в середу, 1-го серпня, урядове слідство в справі медикаменту Thalidomide, що виявився деформуючим для новородків, якщо його заживають очікуючі матері. Медикамент, що давав добрі результати в лікуванні безсоння, нервозности, нудів і споріднених недуг, виявився трагічним для новородків та став справжньою міжнародною трагедією. В самій тільки Німеччині народилося вже в наслідок того медикаменту 3,500 здеформованих дітей, поважний відсоток яких умирає. По всіх країнах почалася інтенсивна акція для стягнення з обігу того катастрофального медикаменту, який продістався також до Америки, хоч не мав апробати компетентної в таких справах Адміністрації харчів і медикаментів. Досі стверджено, що медикамент був поширений в 13 країнах. В Америці його мали в руках та приписували їх своїм пацієнтам 1,229 лікарів, але досі трапився ще тільки один випадок народження здеформованої дитини, яка вкоротці померла. Випадок трапився в Ню Йорку, але ряд очікуючих матерів вже з тривогою зголосили, що вони заживали медикамент. Сен. Гомфрі вважає, що зв'язана з цим медикаментом міжнародна трагедія заіснувала головно тому, що в цих справах немає відповідного міжнародного порозуміння, як і стислішої контролі пробних медикаментів. Це й є одною з цілей теперішніх переслухань в Сенаті.

В АМЕРИЦІ

● **Згідно з повідомленням уряду ЗДА**, аналіза підписаних востаннє між робітничими спілками і керівниками підприємств контрактів, виказує, що в першій половині 1962 року заробітні платні збільшилися в пересічному на 3,2 процента.

● **Малколм Кілдофф**, асистент пресового секретаря Білого Дому П'єра Салінджера, заадресував одного офіційного листа до Единбурґу в Англії. Цією помилкою він викликав хвилю обурення в шотляндській пресі, ображеній такою іґноранцією в справах географії Шотляндії, бо ж Единбурґ лежить в Шотляндії а не в Англії. Внаслідок цієї помилки Кілдофф, що його предки прибули таки з Единбурґу, мусітиме пройти спеціяльні вечірні курси для вивчення історії і географії Шотляндії.

● **Губернатор Гаваїв Вільям Ф. Квінн** заповів, що він задумує кандидувати теж і в цьому році на становище гавайського губернатора. Квінн, 43-літній республіканець, був обраний першим губернатором Гаваїв в 1959 році.

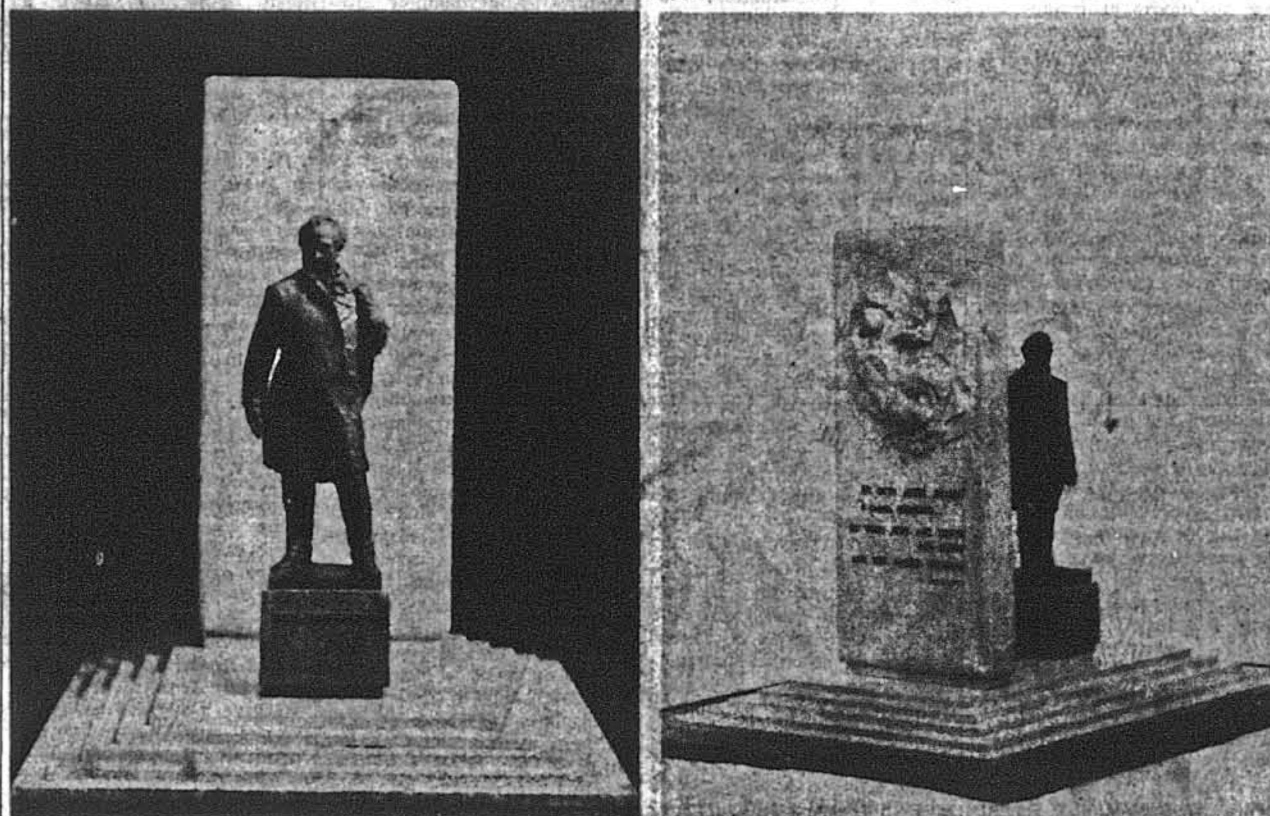
● **Три грабіжники**, озброєні в револьвери, увірвалися до бюра скарбника Університету Вашингтона в Ст. Луїс, замкнули 17 урядовців в касовому підвалі цього бюра, і забрали сорок тисяч долярів готівкою, призначених на виплату платень університетським професорам і службовцям.

● **Арґентинський уряд** змобілізував у вівторок 31 липня ц. р. усю поліцію для втримання ладу і спокою під час дводенного страйку, що його проголосила Генеральна Федерація Праці, яка об'єднує 300.000 робітників. Робітники домагаються підвищення заробітних платень, виплати залеглих платень і більшого голосу в керівництві підприємств.

● **Ген. Лемніцер**, теперішній голова об'єднаних шефів штабу ЗДА виступив проти пропозиції, щоб очолювану ним колективну установу перетворити на пост одного шефа штабу, спільного для всіх збройних сил ЗДА.

● **Американське місто Едвардсвіль** в стейті Іллиной, яке нараховує 11.000 душ населення, було позбавлене в неділю дня 29 липня води внаслідок перервання головного водотягового проводу. Чоловіки, жінки і діти мусіли ходити з усякими посудинами по воду, що її привозили вантажні авта з інших околиць.

КОМІТЕТ ПАМ'ЯТНИКА ШЕВЧЕНКОВІ, ПРИЙНЯВШИ РІШЕННЯ ЖЮРІ ПРО ПРИЗНАННЯ 1-ої І 2-ої НАГОРОДИ ЗА ПРОЄКТИ ПАМ'ЯТНИКА ШЕВЧЕНКОВІ У ВАШИНГТОНІ, ПОЧЕСНО ВІДЗНАЧИВ П'ЯТЬ ДАЛЬШИХ ПРОЄКТІВ ТА ПРИЗНАВ ВІДПОВІДНІ ПРЕМІЇ ЇХ АВТОРАМ

Проєкт пам'ятника Тарасові Шевченкові у Вашингтоні, авторства Леоніда Молодожанина з Вінніпегу, якому Жюрі призначило першу нагороду. На фото зліва — проєкт з фронту, на якому видно молодечу, динамічну постать Тараса Шевченка на відповідному п'єдесталі, перед могутньою мармуровою стіною. На другій фотознимці — той самий проєкт з іншого боку, з якого видно стіну з плоскорізьбою Прометея та написом „Не скує душі живої і слова живого". За стіною — постать Т. Шевченка.

Ню Йорк. — Комітет Пам'ятника Шевченкові, прийнявши до відома рішення кваліфікованого Жюрі, щоб першу нагороду в сумі $1.500 признати за проєкт пам'ятника Шевченкові, що був надісланий під гаслом „Прометей" та автором якого виявився Леонід Молодожанин із Вінніпегу, Канада, і другу нагороду в сумі $1.000 проєктові під гаслом „485", автором якого виявився Андрій Дараган із Бруклина, Н. Й., вирішив признати ще додатково п'ять „почесних відзначень" за дальші проєкти, признаючи рівночасно їх авторам премії в сумі по $500 кожному. Почесно відзначено, по черзі їх надіслання, за такі проєкти: 1) Проєкт „Поет", авторами якого є Сергій Макаренко та Наталія Сомко-Макаренко з Ню Йорку; 2) Проєктові „Мірко", авторами якого є Мирослав Д. Німців та Валентин Сім'янцев з Вашингтону; 3) Проєктові „131", автором якого є Сергій Литвиненко з Ню Йорку; 4) Проєктові „М2", автором якого є Григор Крук з Мюнхену та 5) Проєктові „Ваш", автором якого є Роман Коваль з Вінніпеґу. Офіціяльне повідомлення Комітету Пам'ятника Шевченкові в справі Жюрі та нагороджених і почесно відзначених проєктів пам'ятника надруковане на 3-ій сторінці в цьому числі „Свободи".

Фотознімка проєкту пам'ятника Тарасові Шевченкові авторства Андрія Дараґана, якому Жюрі призначило другу нагороду.

В Конґресі ЗДА зголошено резолюцію в обороні Українських Церков і митрополита Сліпого

Вашингтон. — Сенатор Милтон Р. Янґ і конґресмен Дан Л. Шорт, обидва з Північної Дакоти, внесли в обидвох палатах Конґресу ЗДА, в Сенаті і Палаті Репрезентантів, однозвучну резолюцію, яка рекомендує Конґресові ЗДА, президентові Кеннеді і урядові розглянути справу ліквідації большевиками і переслідування українських Православної і Католицької Церков, і зокрема зайнятися долею митрополита Йосипа Сліпого, який від 17 років перебуває в комуно-московському ув'язненні. Резолюція зокрема рекомендує Президентові ЗДА, щоб він через Державний Департамент та Об'єднані Нації поробив відповідні заходи з метою звільнення митрополита Сліпого, як також „протестантських, жидівських і магоммеданських духовників" з совєтського ув'язнення. Ці заходи північно-дакотських законодавців були пороблені завдяки ініціятиві і стараням відомого нашого громадянина і діяча, голови Філії УККомітету в Північній Дакоті, д-ра Антона Жуковського. Обидві резолюції були внесені в липні ц. р. та мали широкий розголос в американській, зокрема католицькій пресі, як також в радіо і телевізії, зокрема в Північній Дакоті.

Фобус виграв правибори на губернатора Арканзо

Літл Рок, Арк. — Губернатор Орвал Е. Фобус, який свого часу здобув собі ім'я чи не в усьому світі своїм спротивом федеральній владі у відомих сеґреґаційних заворушеннях у цьому ж місті, здобув велику перемогу як кандидат Демократичної партії на перевибір на губернатора вже на 5-ту з черги каденцію. Цікаво, що в передвиборчій кампанії Фобус полемізував із своїми суперниками тим, що одному закидував сеґреґацію, себто відділення чорних і білих громадян, а другому інтеґрацію, себто їх зрівняння. В результаті голосування, Фобус дістав понад 152,000 голосів, а його два головні противники разом тільки 134,000.

В червні Америка досягла рекордове число затруднених: 69,539,000

Вашингтон. — Загальна кількість американців, що мали і виконували працю в червні цього року, досягла нового рекорду і виносила 69.539,000, отже майже 70 мільйонів. Кількість безробітних в тому місяці виносила 4,463.000. Ці цифри подав до відома секретар праці Артур Голдберґ на пресовій конференції. За цією, як і іншими подібними статистиками, дуже уважно слідкують тепер як уряд, так і законодавці та економісти, щоб вичитати в ній тенденції дальшого розвитку господарства країни. Ці статистичні дані можуть також відіграти ролю відповідного арґументу в теперішніх дебатах у Конґресі.

Відліт Ульбріхта до Москви зв'язують із можливістю загострення берлінської кризи

Берлін. — Згідно із повідомленням західньоберлінської преси, в середу, дня 1-го серпня відлетів із Східнього Берліну до Москви провідник східньонімецьких комуністів Вальтер Ульбріхт і діючий прем'єр східньонімецького комуністичного уряду Віллі Стоф. На думку політичних обсерваторів, Ульбріхт відбуде у Москві нараду із Хрущовим й іншими членами совєтського уряду в справі Західнього Берліну і започаткування дальших акцій, спрямованих на усунення залог Західніх Держав із цього міста. Дехто думає, що темою московських нарад Ульбріхта буде вже й справа сепаратного миру між СССР і Східньою Німеччиною, підписанням якого погрожував уже декілька разів Хрущов. Совєтські офіційні чинники у Москві не підтвердили приїзду Ульбріхта до Москви і заявляють, що їм нічого про це невідомо.

Перші розмови між провідниками альжирських націоналістів не дали ніякого висліду

Альжир. — В середу дня 1 серпня тут відбулася зустріч між Мохаммедом Кіддером, представником націоналістичної фракції, очолюваної Беном Беллею, і опонентами Бена Беллі віце-прем'єрами Тимчасового Уряду Белькасемом Крімом і Мохаммедом Будіяфом. Проведені між ними розмови не дали ніякого висліду й обидва антаґоністи Бена Беллі вийшли із нарад сердиті і відмовилися дати будь-які інформації про їх перебіг. Вони заявили тільки, що розмови будуть продовжуватися. Мохаммед Сідер, з другого боку, висловив таки віру, що порозуміння буде досягнене під час дальших розмов. В п'ятницю або в суботу цього тижня має прибути до Альжиру також і сам Бен Белля, який перебуває тепер в Орані.

ЗДА МОДИФІКУЮТЬ СВОЮ ПОЗИЦІЮ В СПРАВІ МІЖНАРОДНОЇ АТОМОВОЇ ІНСПЕКЦІЇ

АМЕРИКА ГОТОВА ПРИЙНЯТИ СИСТЕМУ НАЦІОНАЛЬНИХ КОНТРОЛЬНИХ СТАНИЦЬ, АЛЕ ОБСТОЮЄ ПРИНЦИПИ МІЖНАРОДНОГО НАГЛЯДУ НАД НИМИ

Вашингтон. — Головною темою пресової конференції президента Кеннеді, що відбулася в середу 1-го серпня ц. р., була справа атомового роззброєння і зокрема міжнародної контролі над цим роззброєнням. Президент Кеннеді сповістив, що З'єдинені Держави Америки готові прийняти систему національних контрольних стацій, що мали б стежити за дотримуванням домов про заборону нуклеарних випробувань, але водночас із цим підкреслив, що ЗДА будуть і надалі обстоювати конечність міжнародної контролі над цими стаціями. Згода ЗДА на дотеперішню вимогу, підтримувану деякими невтральними країнами, щоб залоги контрольних стацій були обсаджені місцевими залогами, визначає основну зміну в дотеперішніх американських пропозиціях і концесію ЗДА для Совєтів, дуже важливу для успіху ведених уже довгими роками міжнародних переговорів про заборону атомових випробувань. Сповіщаючи про цю концесію ЗДА, президент Кеннеді водночас із цим підкреслив, що ЗДА не підуть на ніякі інші концесії, поки Совєтський Союз не погодиться акцептувати принцип міжнародної інспекції в ділянці атомового роззброєння також і на совєтській території. В дотеперішніх переговорах, ведених у Женеві, ЗДА обстоювали вимогу, що контрольні стації на територіях заінтересованих країн мали б бути обслуговувані міжнародними залогами і керовані міжнародними інспекційними комісіями. Совєти ж відкидали категорично таку можливість і вимагали, щоб ці контрольні стації були обслуговувані місцевими залогами, значить громадянами тих країн, у яких вони мали б бути встановлені. В ході переговорів ЗДА змодифікували були свою вимогу, погоджуючися вже, щоб персонал контрольних стацій складався по одній третій із громадян західніх держав, Совєтського Союзу та із представників невтральних країн. Совєти не прийняли і цієї концесії і дальші переговори застрягли в сліпому куті.

Змогу змодифікувати своє дотеперішнє неґативне становище в справі обсади контрольних стацій виключно місцевим персоналом дали З'єдиненим Державам проведені останнім часом досліди, які доказали можливість виявлювання нуклеарних випробувань також із далекої відстані і цим виелімінували конечність безпосередньої міжнародної інспекції на місцях. Теперішня американська концесія іде в основному по лінії пропозиції, з якою виступили невтральні держави в квітні ц. р. У своїх відповідях на питання журналістів президент Кеннеді торкнувся ще справи совєтських пропозицій щодо загального роззброєння, ствердивши, що ці пропозиції дають можливість міжнародної інспекції тільки над тими родами зброї, які вже знищено, а не над тими, що їх затримано для евентуального використання в майбутньому. Президент ствердив теж, що справа закінчення теперішньої американської серії нуклеарних випробувань буде вирішена ним пізніше і назвав цілком безпідставними повідомлення преси, що причиною резиґнації ген. Норстеда із посту головного команданта збройних сил НАТО була тенденція ЗДА не анґажуватися в атомове озброєння Европи. Торкаючися справи Перу, Президент заявив, що там помітні вже деякі тенденції до лібералізації режиму і висловив сподівання, що ця країна повернеться незабаром до конституційного правління.

У Тант закликає всіх членів ОН підтримати справу замирення в Конґо

Об'єднані Нації, Ню Йорк. — Ген. секретар ОН У Тант звернувся до всіх 104 членів держав, що є членами Об'єднаних Націй, із закликом підтримати зусилля, спрямовані на мирну полагоду внутрішньої кризи в Конґо, без втручання Ради Безпеки, значить, без ужиття збройної сили. Якщо до половини серпня не було б ніяких виглядів на мирну полагоду конґолійського конфлікту, то тоді У Тант, як він заявив у своєму зверненні, буде примушений скликати засідання Ради Безпеки і вимагати від неї рішучих акцій для здійснення конґолійської єдности. Головною причиною конґолійської кризи є, на думку провідних кіл ОН, небажання Катанґи входити до складу незалежного Конґа. Згідно з виступами У Танта на деяких замкнених засіданнях проводу ОН, найважливішою сьогодні проблемою є закінчення сецесії Катанґи. Якщо цього не поведеться досягнути до половини серпня ц. р., то відокремленість Катанґи стане доконаним фактом й існування Конґа, як незалежної держави, буде поставлене під знак питання. У Тант схиляється до конечности застосувати на випадок дальшого спротиву Катанґи рішучі, передусім господарські санкції у відношенні до цієї конґолійської провінції. На погляд деяких політичних кіл такі рішучі санкції тільки загострять ситуацію в Конґо. Переговори між Чомбе і центральним конґолійським урядом про компромісову полагоду конфлікту були перервані 26 липня ц. р. Після того деякі вигляди на можливість примирення створила пропозиція конґолійського прем'єра випрацювати нову конституцію для Конґа, яка давала б більші права провінціям.

У СВІТІ

● **З Альжиру втекло до Франції** протягом перших семи місяців цього року яких 498.000 осіб, значить, майже половина европейського населення Альжиру. Всі вони живуть здебільша в південних департаментах Франції, де клімат близький до альжирського. За увесь час альжирської війни втекло з Альжиру понад один мільйон европейців. Деякі з утікачів задумують вернутися до Альжиру після того, як там устабілізується ситуація.

● **Совєтський генерал Іван І. Якубовський**, головнокомандувач совєтських збройних сил у Східній Німеччині, складе в днях 8 і 9 серпня ц. р. куртуазійну візиту в головній кватирі збройних сил ЗДА в Европі, що її місцем осідку є Гайдельберґ у Західній Німеччині. Запросив Якубовського ген. Кларк, колишній головний командант збройних сил ЗДА в Европі.

● **Провідник британських фашистів**, сер Освальд Мозлі намагався влаштувати в одній із дільниць Лондону, заселеній здебільша жидами і чорними іміґрантами, публічне зібрання свого „Руху Єдности", але йому в цьому перешкодила юрба антифашистів, яка почала бешкети, що закінчилися інтервенцією поліції й офіційною забороною дальшого відбування зібрання. Починалося це зібрання гаслом „Геть з жидами"!

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays (Saturday and Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.

Subscription Rates: One year $12.00; six months $6.25; three months $3.25.—Jersey City and Foreign Rates: One year $14.00; six months $7.50; three months $4.00. For UNA members monthly 65¢
Передплата: На рік — $12.00; на пів року $6.25; на три місяці $3.25. — В Джерзі Сіті і закордоном: — На рік $14.00; на пів року $7.50; на три місяці $4.00. — Для членів У. Н. Союзу, чоловіків і жінок, — 65 центів місячно. — За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N.J.

За перемогу української правди

Упродовж найближчих кількох днів усі читачі - передплатники „Свободи" одержать від Культурної Комісії Українського Народного Союзу листа із запрошенням та формулярами на передплату першого тому англомовної Енциклопедії Українознавства, приготованої Науковим Т-вом ім. Шевченка під головною редакцією проф. д-ра Володимира Кубійовича, яка в найближчих місяцях має появитися друком у Видавництві Торонтського університену.

За останніх десять років, в яких ведеться підготова цієї монументальної англомовної „Книги Битія" українського народу, наша суспільність мала вже багато нагод познайомитися з її характером, засягом, цілями та призначенням. А втім, загальне уявлення про все це можна собі виробити й з українського видання, хоч його англомовна версія далеко заавансована, поширена, поправлена і доповнена. В першу чергу всі матеріяли доповнено новими науковими даними і доведено до останнього часу. Деякі статті заступлено оригінальними, новими. Зокрема, доповнено й поширено бібліографію, що буде в цій книзі, без сумніву, найповнішою з ділянки українознавства. Поважно доповнено, краще збалянсовано та вдосконалено ілюстраційний матеріял. Увесь матеріял, як писаний, так і ілюстраційний, відповідно достосований до англомовного читача. Один з найбільших американських авторитетів у слов'янознавстві погодився написати вступ до енциклопедії, що рівночасно буде її рекомендацією, як університетського підручника, за що промовлятиме також і університетське видавництво, в якому буде надрукована книга.

Очевидно, ніхто не береться твердити, що ця книга є з кожного погляду завершеною й досконалою, бо нічого досконалого немає на цьому світі. Проте, без перебільшення можна твердити, що це буде такий найбільший, найповніший і найбільш досконалий твір про Україну з усіх, що досі появилися і могли б появитися в передбаченому майбутньому. А якщо правдою є, що за мірило вартости праці треба вважати вкладений у неї творчий труд, то вартість англомовної Енциклопедії Українознавства, мабуть, не матиме собі рівної, коли брати до уваги ще й важкі, еміграційні умовини, в яких працюють її творці — автори і редактори.

Книга, як відомо, появиться старанням і коштом, отже в адміністрації, Українського Народного Союзу. Сьогодні є вже вона, можна сказати, в передостанній стадії друку: переводиться коректу друкарського складу, далі матеріял й ілюстрації будуть „зломані" в сторінки, опісля буде переведена остання коректа, приготований преважливий у такому виданні індекс і в жовтні цього року книга вже повинна бути готова для друку. Ввесь процес редакційної підготови відбувається під найбільш дбайливим проводом і наглядом головного редактора книги проф. д-ра Володимира Кубійовича. Рішальну ролю в тому, що книгу публікує В-во Торонтського університету, відіграв професор цього університету д-р Юрій Луцький, при активній співпраці та під особистою опікою якого відбувається і ввесь процес публікації цього англомовного видання. Величезний вклад у підготову та остаточне завершення англомовної Енциклопедії Українознавства зробили десятки інших осіб: відповідальні редактори розділів, автори поодиноких статтей, їх рецензенти, редакційні асистенти, технічні редактори, перекладачі, мовні редактори, картографи, мистці та інші співробітники й дорадники, без знання і доброзичливої співпраці яких ця публікація ніколи не побачила б світла денного. Усім їм належаться найбільші признання та вдячність.

Також майже з певністю можна твердити, що великий задум видати англомовну Енциклопедію Українознавства навряд чи був би здійснений, якби цієї справи не перебрав на себе Український Народний Союз. Вистачить згадати, що зв'язані з цим видатки вже становлять п'ятициферну суму, і таку ж суму коштуватиме друк книги.

Отже, публікація першого тому англомовної Енциклопедії Українознавства, приготованої величезним трудом і коштом, добігає вже до свого остаточного завершення. Та це тільки перша, хоч і найтрудніша, частина завдання. Його друга і не менш важлива частина — це поширення книги. Інакше бо вона залишилась би тим дорогоцінним скрижалем, що лежить на дні моря. Про те, щоб труд не був даремний, щоб книга осягнула свою мету і рознесла по широкому світі авторитетну і науково доказану українську правду, мусимо подбати в першу чергу ми самі. Це ж бо наявна істина, що жадна українська родина, жаден українець в ЗДА і Канаді не може обійтися без цієї Енциклопедії. Ця книга — наша метрика, наш родовід, наше велике минуле і світле майбутнє. Ми мусимо самі себе основно пізнати, щоб могти представитись іншим і щоб інші нас шанували.

Це — одне завдання. А друге — подбати, щоб нашу правду поширити, щоб нас самих пізнали з нашого першоджерела наші американські і канадійські співгромадяни. Наші вороги створили на цьому континенті жахливу нерозбериху в усіх справах, що стосуються до України і українського народу. В результаті ще навіть сьогодня можна вважати за білих круків американця чи канадійця, які знають правдиву історію України і орієнтуються в комплексі української проблематики.

В таких обставинах англомовна Енциклопедія Українознавства буде для нас усіх разом і кожного зокрема книгою першої потреби. Український Народний Союз, мавши все це на увазі, рішив піти якнайдалі назустріч цим нашим загальним потребам, даючи кожному можливість замовити собі перший і основний том англомовної Енциклопедії Українознавства в передплаті по зниженій ціні.

Із висиланого тепер окремими листами інформаційного матеріялу, зокрема із приготованої вже раніше брошурки із змістом книги, в якому зайшли ще деякі незначні зміни, та супровідного листа кожний читач зможе довідатися, в чому справа. До листа залучено також і формуляр на замовлення та готову, оплачену на пошті, зворотну коверту для пересилки замовлення на книжку та належности за неї. Віримо, що з цієї нагоди скористає кожний, кому лежить на серці поширення і перемога української правди, а з цим і добро української справи.

Дніпро не для України

У неділю 29-го липня в Кременчуці над Дніпром відбулося урочисте відкриття Кременчуцької гідроелектрівні, третьої з черги велетенської споруди такого типу в Українській ССР. Влаштовано це відкриття з якихось невідомих причин щойно тепер, в 1962-му році, через два роки після того, як закінчено будову гідроелектрівні, започаткованої ще в 1954-му році. Потужність Кременчуцької гідроелектрівні становить 624.000 кіловатів, і дає вона в середньому 1.5 мільярда кіловат-годин електроенергії річно. Перша із великих українських гідроелектрівень, Дніпровська, була збудована в 1927 - 32 рр. і, відбудована та розбудована після пошкоджень другої світової війни, дає вона тепер 3.3 мільярда кіловат-годин електроенергії річно. Другою з черги гідроелектрівнею на Дніпрі є Каховська, збудована в 1950 - 56 роках із потужністю 351.000 кіловатів і щорічною продукцією 1.4 мільярда кіловат-годин. Збудовано всі ці гідроелектрівні нібито „для забезпечення народного господарства дешевою електроенергією". Насправді ж продукована ними дешева електроенергія ішла і йде тільки для великих індустрійних заводів або поза Україну, а заводи легкої індустрії та сільське господарство з цієї електроенергії не користали й не користають.

Підтвердив цей факт також і Нікіта Хрущов, який прибув на відкриття Кременчуцької гідроелектрівні аж з Москви, разом із репрезентантами Російської СФСР, заінтересованої передусім в постачанні дешевої електроенергії для її економіки. Промовляючи під час цього відкриття Хрущов ствердив „ненормальність ситуації" в ділянці електропостачання, зокрема факт, що народне господарство України з електроенергії дніпровських гідроелектрівень майже не користало, що для обслуговування країни будовано щораз нові малі електрівні, малоефективні, із дуже дорогою електроенергією, у десять разів дорожчою, як електроенергія великих гідроелектрівень. Стверджуючи це, Хрущов навів дуже показові для совєтської безгосподарности дані, заявляючи, що на будівництво малих електрівень витрачено даремне майже два мільярди рублів, а крім того зужито для випродукування цієї дорогої електроенергії якихтри мільйони тонн умовного палива. Вину за все це Хрущов скидав на... Сталіна, який, мовляв, недоцінював сільського господарства, трактуючи колгоспи і держгоспи, як другорядних користувачів електроенергії, і забороняв постачати їм електроенергію з проводів великих електрівень.

Але з дальших слів Хрущова виходить, що упослідужування України не зміниться і після збудування третьої гідроелектрівні на Дніпрі, і також в майбутньому, коли будуть збудовані ще три гідроелектрівні — Київська, Дніпродзержинська і Канівська. Обраховуючи досягнення совєтського електробудівництва, Хрущов заявив дослівно таке: „Цими днями відбулася знаменна подія — введення в дію лінії електропередачі Добротвір — Тиса, по якій енергія українських електрівень почала йти в Угорську Народну Республіку і через її сітки також в об'єднану енергосистему Чехо - Словаччини, Польщі і Німецької Демократичної Республіки. На черзі встановлення такого зв'язку з енергосистемами Болгарії і Румунії". Ось, значить, куди піде продукована в Україні електроенергія!

Цією своєю заявою Хрущов підтвердив давно вже відомий і підкреслюваний „буржуазними націоналістами" факт, що Дніпро працює для всіх, тільки не для України. Як колись продукована Дніпром електроенергія ішла головним чином до Москви й інших міст Російської СФСР, щонайбільше до деяких великих індустрійних заводів в Україні, так тепер Дніпро й інші українські ріки мають обслуговувати своєю електроенергією, крім Російської СФСР, ще й сателітні країни. А для України з цього всього користи ніякої не буде.

ПЛЕБІСЦИТ У ПОРТО РІКО

25-го липня ц. р. президент Дж. Ф. Кеннеді і губернатор Порто Ріко Люїз Муньоз Марін обмінялися листами деклятивного характеру, в яких погодились, щоб з нагоди 10-річчя порторіканської конституції, що припадало теж на той день, провести закон, який визначив би дату і зміст плебісциту в Порто Ріко. Цей плебісцит мав би вирішити, чи Порто Ріко стане самостійною державою, чи залишиться „в постійному зв'язку із З'єдиненими Державами на базі спільної льояльности, спільного громадянства, взаємної відданости демократії і взаємної вірности свободі". За головну причину, чому треба перевести в Порто Ріко плебісцит у справі правно-державного статусу тієї країни, губернатор Марін подає атаки „наших і ваших ворогів", які твердять, що Порто Ріко є колонією Америки. Порторіканський губернатор підкреслює, що на прикладі взаємин між Порто Ріко і ЗДА яскраво виявилося, скільки добра може мати мала країна в оперті на велику, сильну і багату країну, якщо те взаємне відношення добровільне і угрунтоване на принципах свободи і демократії. Все ж він вважає за потрібне зревідувати порторіканськo - американські договори, щоб краще пристосувати їх до сучасного стану.

Оприлюднена водночас відповідь президента Кеннеді куди коротша, але в усіх пунктах погоджується з листом Маріна. Згідно з американськими коментарями, ці обидва документи були зладжені заздалегідь, на довгих спільних нарадах і в спільній редакції.

Пригадаймо з цієї нагоди деякі найважливіші дані та факти. Порто Ріко — частина Західньої Індії, чи пак архіпелягу Великої Антилі, за 1.600 миль на південь від Ню Йорку, охоплює несповна 3.500.000 кв. миль, себто територію більшу за стейт Делавар, але меншу за стейт Коннектикат. На цій малій території живе народ (2.500,000), що постав унаслідок змішання різних латинських народів і племен, з перевагою еспанської крови й мови. На тому острові довжиною 105 і шириною 35 миль панує лагідний клімат, який дозволяє плекати цукрову трощу, тютюн і каву; тут розвинувся багатий промисл, головно горілчаний (славетний порторіканський рум), текстильний, хемічний і електричний. Економічний розвиток тієї країни позначився, властиво, в останніх 15-ох роках, від часу проголошення колишнім президентом Г. Труманом 5-го серпня 1947-го року „Статусу вільного Комонвелту Порто Ріко, зв'язаного із ЗДА". За тим актом населення Порто Ріко дістало право вибирати свою адміністраційну верхівку в демократичному голосуванні.

Порто Ріко не є стейтом, воно — автономний край, що має вісім секретаріятів - міністерств і губернатора, обираного в загальному й безпосередньому голосуванні; у Вашингтоні постійно перебуває „резидент - комісар" Порто Ріко, який має право забирати голос у Палаті Репрезентантів в справах своєї країни, але не має права голосувати. ЗДА дають великі субвенції на будову шляхів, шкіл, на справи охорони народного здоров'я і економічного розвитку Порто Ріко. Закордонна політика й військо — це прерогативи Америки. Згідно з актом 1917-го року — всі порторіканці, народжені від 1899 року, є американськими громадянами. Проте, вони не беруть участи в американських виборах.

Це насправді цілком своєрідний правно - політичний статус, який виходить тільки на добро порторіканцям. Але, очевидно, він задовольняє не всіх порторіканців і дає, як слушно заявляє губернатор Марін, ворогам Америки демагогічний арґумент щодо американського „колоніялізму". Фактом є, що Порто Ріко, відкрите Христофором Колюмбом у 1493-му році, перебувало під володінням Еспанії від 1509-го до 1898-го року, але від часу американсько - еспанської війни стало частиною ЗДА, хоч не є їхнім стейтом. Це й дає причину комуністам і порторіканським націоналістам кричати про американський „колоніялізм".

Своє існування порторіканські націоналістичні екстремісти продемонстрували 1-го листопада 1954-го року спробою вдертися до Білого Дому у Вашингтоні, при чому згинув один американський вояк і один із атентатчиків. В тому самому місяці в Сан Хуані, столиці Порто Ріко, відбулися криваві демонстрації, під час яких згинуло 13 поліцистів. Проте, в усіх тамошніх виборах перемагає проамериканська поміркована Народно - Демократична партія Люїса Муньоза Маріна, який був обраний на губернатора в чотирьох виборах за чергою: у 1948, 1952,1956 і 1960 роках. Порторіканські самостійники поділені щонайменше на три партії, і всі вони визнають губернатора Маріна за „зрадника". Вони поставилися неохоче, а то й вороже до проєкту переведення плебісциту, вважаючи його за „новий підступний маневр" Маріна. А втім, навіть коли б усі порторіканські самостійницькі партії та групи об'єднались, вони навряд чи могли б перемогти.

В масах порторіканців є велике зрозуміння користей, що їх має їх острів саме з широкої автономії. Самі порторіканські газети вирахували, що навіть внаслідок переходу на статус окремого стейту, не кажучи вже про самостійність, Порто Ріко втрачало б щороку коло 200.000.000 долярів.

Право вільного в'їзду до ЗДА вможливлює масову іміграцію порторіканської бідноти до великих міст на Сході Америки. В самому Ню Йорку живе кругло 700.000 порторіканців, себто на 150.000 більше, як усе населення Сан Хуану. Частина порторіканців, заробивши гроші, вертається додому, але велика частина залишається на континенті, помалу асимілюючись в американському „перетоплюючому кітлі".

Згода Америки на переведення в Порто Ріко плебісциту безумовно забере вітер з вітрил комуністичної пропаганди. Це рішення є ще одним доказом американської сили. Можна з певністю передбачати, що в отому плебісциті населення Порто Ріко вирішить залишитись у зв'язку із ЗДА, але з поширеними автономними правами, що їх напевне затвердить Конґрес.

Ставайте членами Українського Народного Союзу, а тим самим співвласниками 25-мільйонового майна організації!

СОВЄТСЬКІ ЖИДИ Й СОВЄТСЬКИЙ АНТИСЕМІТИЗМ

Голосна справа з призначенням Веньяміна Димшіца керівником совєтського Держпляну, що вже була темою редакційної статті в „Свободі", майже збігається з письмовим протестом совєтських жидів проти виступу американського сенатора Дж. Джевітса в обороні жидівства в СССР. Авторами цього протесту, що його надрукували деякі просовєтські видання у ЗДА (в інших ми досі не зустрічали), є визначні совєтські жиди, а саме: письменник З. Вендров, проф. Борис Ейдельман, народній артист СССР Лев Пульвер, головний редактор журналу „Народи Азії і Африки" проф. І. Брагінський і член Академії Медичних Наук проф. Ілля Старшун.

Не подаємо тут всього тексту листа з масою аргументів на те, що ніякого, мовляв, антисемітизму в СССР немає, з цитатами із Шолома Алейхема, якими цей великий жидівський письменник висловив свою візію щасливого життя жидів колись в Росії („сонце зійде над Росією і прийдуть кращі часи") і яка вже здійснилась, що „робить жидів гордими з їх совєтської батьківщини". Це слова або вимушені владою в цих упривілейованих жидівських достойників, або є висловом переконань засимільованого жидівського елементу, який затратив уже своє національне й релігійне обличчя.

Зате варто подати цифри, якими вони ілюструють свої висновки. І так:

Згідно з переписом 1959-го року в загальну цифру населення СССР — 208.827.000 — входило: 114.114.000 москалів, 37.253.000 українців, 7.913.000 білорусинів, 6.015.000 узбеків, 2.692,000 грузинів і 2.268,000 жидів.

У рр. 1960 - 61 в СССР було 2.395.545 студентів, з того: 1.479.520 москалів, 346.618 українців, 77.177 жидів, 63.720 білорусинів, 53.530 узбеків і інших.

В національній економіці СССР з середньою і високою спеціялізованою освітою працюють: 5.509.000 москалів, 1.338.000 українців, 427.000 жидів, 257.000 білорусинів, 155.000 грузинів і т. д.

Науковців є в складі СССР: 229.547 москалів, 35.426 українців, 33.529 жидів, 8.306 грузинів і 6.358 білорусинів.

Жиди становлять 14.7% всіх совєтських лікарів; 8.5% всіх письменників і журналістів; 10.4% всіх правників (прокурорів, суддів, адвокатів); 7% мистців (акторів, музик, артистів, скульпторів) при 1.1% всього населення.

У 1961-му році обрано до місцевих органів влади 7.623 жидів. Вони є серед депутатів Найвищих Совєтів України, Білоруси, Литви і інших союзних республік, так, як і в Найвищому Совєті СССР. Жидівського роду є міністер Димшіц (це той, якого призначено тепер керівником Держпляну), генерал - полковник Я. Крайзер, героїня СССР — Ревека Вішнікіна з колгоспу, І. Еренбург — письменник, І. Ягудін — голова колгоспу, Г. Зіманіс — журналіст, міністер Ілля Вельявікус. Багато тисяч жидів займає високі пости в центральних та місцевих установах.

„Совєтіше Гаймлянд" — друкований мовою „їддиш", появляється в Москві у 25.000 примірників. Високими накладами виходять також книжки жидівською мовою. За останні роки надруковано 12.000,000 примірників книжок жидівських письменників. Жидівські театральні трупи і поодинокі артисти виступають у державних театрах. Їх вистави та виступи відвідує щороку пересічно 500.000 людей.

Далі, то вже жидівські підручні московсько - совєтських тиранів пробрехались, пишучи: „Жидівської релігії ніхто в СССР не переслідує. Її позиція така, як православія, мусульманства, католицтва і інших релігій. Свобода сумління (!) запевнена всім громадянам законом"....

Даремно цитувати ще й інші твердження совєтських достойників жидівського походження. Вони такі самі, як заяви українських Смоличів, Мельничуків та інших вислужників перед совєтською владою. Проте, подані цифри можуть бути цікаві.

В. Н-вич

Совєтські вчені обвинувачують ЗДА в унеможливлюванні наукової виміни

Москва. — Академія наук СССР виступила з обвинуваченням, що Державний Департамент ЗДА унеможливлює усякими можливими способами здійснювання наукової виміни між Совєтським Союзом і Америкою. Висловлено це обвинувачення у статті академіка В. Віноградова, заступника секретаря Академії наук СССР, надрукованій в останньому числі журналу „Вестник Академии наук СССР". Віноградов заявляє, що Державний Департамент узалежнив дозвіл на допущення до ЗДА совєтських науковців, запрошених американськими науковими установами, від виконання таких безглуздих вимог, що вони просто унеможливлюють будь-які їхні відвідини у ЗДА. Ці вимоги приносять — за словами Віноградова — тільки шкоду й обнижують престиж американської науки. Державний Департамент ЗДА проголосив у зв'язку із цим обвинуваченням Віноградова заяву, що всі ці скарги є безпідставні і заяложені і що достеменно з такими ж обвинуваченнями виступали совєтські вчені під час переговорів у справі підписання нового договору про культурну і наукову виміну, які відбувалися в березні ц. р.

Антисемітизм поширюється в Південній Америці

Буенос Айрес. — В останньому часі в Арґентині, як також в Уруґваю та деяких інших південно - американських республіках, прийшло до ряду активних антисемітських виступів, головно у зв'язку із засудом та страченням схопленого ізраїльськими аґентами в Арґентині нацистського жидовбивця Айхмана. З поінформованих джерел подають, що антисемітський рух в Арґентині нараховує яких 7 до 8 тисяч осіб, що рекрутуються головно з ґімназистів та студентів. Їхні виступи проявилися в нападах на жидівські підприємства та на поодиноких осіб, малюванням свастики на домах і подібне.

З ЛИСТІВ ДО РЕДАКЦІЇ

Ще про ґенерала М. Шаповала

У „Свободі" в числі 138 була вміщена замітка інж. С. Зеркаля „Про ген. М. Шаповала", в якій п. С. Зеркаль обвинувачує мене в несправедливому закиді на адресу покійного генерала і наводить докази про те, що генерал М. Шаповал боронив честь Головного Отамана Симона Петлюри на процесі його вбивника Шварцбарта.

Я не збираюся полемізувати з п. Зеркалем, який сам пише в своїй замітці, що „вже не раз робили подібні закиди" інші люди на адресу ген. М. Шаповала. Така полеміка забрала б забагато місця і часу. Хочу тільки скерувати зацікавлених до того першоджерела, в якому на підставі фактів та свідчень, зібраних Судовою Комісією українських правників, що діяла в Парижі під час слідства і процесу, відтворено вбивство Головного Отамана і процес Шварцбарта, а саме — до праці проф. Андрія Яковлева „Паризька трагедія", вміщеній у „Збірнику пам'яті Симона Петлюри" (Прага, 1930). Кому недоступна буде та праця, той може дістати цілком ясний образ поведінки Миколи Шаповала і його „ролі" в паризькій трагедії з книжки проф. Іваниса „Симон Петлюра — Президент України", де в останньому розділі автор широко використовує і цитує згадану вище працю професора Яковлева.

Марія Лівицька

У зв'язку з контрвиступом інж. С. Зеркаля проти пані М. Лівицької, хочу заявити таке:

Для мене, як і для багатьох інших дослідників Українських Визвольних Змагань в 1917 - 22 рр., роля покійного ген. Миколи Шаповала в паризькому процесі Шварцбарта лишалася до цього часу невиразною і незрозумілою, а вірніше — замаскованою.

Так ось, працюючи кілька років над вишукуванням і студіюванням жидівських джерел про той процес, я надибав такий многозначний документ, що кине більше світла на особу покійного ген. М. Шаповала. Уривок з цього документу подаю в оригіналі, щоб не допуститися неточностей:

"...Mikola Chapoval, a former general in the Ukrainian Army, and one of the witnesses for the Petlura party, approached Dr. Leo Motzkin of the Schwarzbard Defense Committee, and one of the witnesses for the defense. Extending his hand, M. Chapoval stated: "Now that the trial is ended, let Jews and Ukrainians live in peace together..." ("The American Hebrew," Editorial, for Nov. 11, 1927, pg. 949).

Зауважую, що в жадній друкованій праці українських свідків на тому процесі нема згадки про цю заяву Шаповала.

П. Поль-Половецький
Клівленд, Огайо

● У Венеції відбулася дня 31 липня ц. р. зустріч міністрів закордонних справ Італії й Австрії для обговорення справ зв'язаних з проблемою австрійської меншости в колишньому південному Тиролі, що належить тепер до Італії, як провінція Альто Адідже. Зустріч проходила в дружній атмосфері, що подає надію на компромісову полагоду цього австрійсько-італійського спору.

Роман Ільницький

Англо-Франко-Українська Держава в Канаді?

ЗА НОВУ ІДЕОЛОГІЮ НА ПІВНІЧНО-АМЕРИКАНСЬКОМУ КОНТИНЕНТІ

(Дискусійне)

(2)

Постійна, хронічна втеча з українського табору людей української крови, примушує до застанови: В чому справа? Чому вже впродовж трьох поколінь відбувається серед нас цей процес розтічі? Невже ж вина по стороні нашої дотеперішньої офіційної ідеології? Невже ж програма допомоги Україні замало атрактивна? Невже ж вона не має в собі стільки сили, щоб тримати при собі одно, два, три покоління?

Так, це правда. Це наша ідеологія не дописує. Це вона винна, що ми втратили так багато крови на цьому континенті!

При цьому з усім притиском треба сказати, що справа не в тому, що наша ідеологія допомоги Україні була зла. Бо злою вона не є, навпаки, вона є шляхетною і великою! Справа тільки в тому, що вона не повна. Вона одностороння і не замикає в собі всіх потреб українського життя на цім континенті. Вона дає відповідь тільки на частину духових потреб української громади в ЗДА і в Канаді. Поза нею залишається цілий ряд питань, на які вона не може дати відповіді і не збирається їх давати.

А основною прикметою кожної суспільної ідеології є насамперед її всеосяжність, є її здібність давати відповідь на всі прояви життя збірноти.

Так то наші поразки й невдачі впродовж життя трьох українських поколінь на цій землі підказують нам, що українцям в ЗДА і в Канаді треба нової, доповненої, поширеної ідеології — такої, яка додала б до нашої тепершньої програми допомоги Україні ще такі завдання, які громада має виповнити для себе тут, в цих країнах.

У нас немає сумніву, що коли українська суспільність прийме нову, збагачену ідеологію, то вона, поперше, збереже свій український характер в поколіннях, і, подруге, краще виповнить свою дотеперішню ролю, як чинник допоміжний в процесі визволення України. Краще її виповнить тому, що буде працювати для цієї великої ідеї з ширшої бази, бо здобуде доступ до таких інституцій, які дають вплив, значення і повагу в політиці і в економіці двох могутніх, впливових держав.

2. Скрахована концепція еміґрантів

Щоб бути справедливим, треба сказати, що донедавна існувала серед нової еміграції ще одна концепція, яка істотно відрізнялася від тепер пануючих поглядів про невідхильність етнічної асиміляції. Це була еміґраційна концепція. Вона виростала з віри, що нова еміґрація прийшла на ці землі тільки на короткий час. Її прихильники заступали погляд, що як не за рік, то за два, а як не за два, то вже напевно за десять ми всі громадно повернемося в Україну.

Але по роках ця концепція скрахувала. І то не так тому, що устабілізувалися міжнародні відносини (бо вони, зрештою, й не стабілізувалися), а тому, що люди вросли в новий ґрунт, що їм народились тут діти, що вони загосподарьовувались і втрачали духовий та фізичний контакт з Україною. Одного дня наші люди відчули, що їм прийдеться доживати віку тут, що вони вже застарі, щоб рушати з місця, а їх діти забагато втягнули в себе соків з цього ґрунту, щоб можна було поважно думати про їх переселення туди, за океан, в ту землю, що для старших все ще є обітованою країною, а для дітей — тільки казкою, що так збагачує їхній тутешній світ.

Так то з роками і з часом обернулася в руїну блакитна будівля випещених дум нової еміґрації, і вона стала віч-на-віч з американською дійсністю, такою, якою вона є.

Коли думка про поворот в Україну прогнила і застигла десь на порозі 1950-их років — в душах еміґрантів залишилася порожнеча. Холодом повіяло в серцях:

В що вірити?

До чого тепер змагати?

Якими ідеалами жити?

ПОВІДОМЛЕННЯ
Комітету Пам'ятника Шевченка

Комітет Пам'ятника Шевченкові повідомляє Жертводавців на пам'ятник Шевченкові у Вашингтоні та все Українське Громадянство про наступне:

1. Проєкти, надіслані на конкурс

На конкурс на проєкт пам'ятника Т. Шевченкові у Вашингтоні прислано 17 проєктів, які до 14 липня 1962 р. переховувалися в замкненому приміщенні Українського Інституту Америки в Ню Йорку, під опікою і доглядом окремого комітету в складі: інж. арх. Орест Гладкий, проф. Григорій Костюк та адміністратор КПШ Юліян Ревай.

Коперти з іменами проєктодавців переховувалися в сейфі Фирст Нешенел Сіті Банк в Ню Йорку, до якого два різні ключі мали секретар Комітету Ярослав Падох та адміністратор Комітету Юліян Ревай.

2. Жюрі

Згідно з умовами конкурсу Головна Управа Комітету Пам'ятника Шевченкові в порозумінні з Мистецькою Комісією Комітету покликала жюрі для оцінки надісланих на конкурс проєктів і вибору найкращого. Склад жюрі є наступний:

1. Петро Андрусів, артист-маляр,
2. проф. Володимир Міяковський — шевченкознавець,
3. проф. Дамян Горняткевич — мистецтвознавець,
4. проф. Антін Малюца — мистецтвознавець,
5. інж. Аполінарій Осадца — архітект,
6. Улас Самчук — літератор.
7. Gilmore D. Clarke, Engineer-Architect, former Chairman of Fine Arts Commission, Washington, D.C.;
8. Donald de Lue, Sculptor;
9. Robert B. Hale, Curator of American Paintings and Sculpture, Metropolitan Museum of Art, New York City;
10. E. Paul Jennewein, Sculptor, President of American Sculpture Society;
11. Dr. Erik Larsen, Chairman, Department of Fine Arts, Georgetown University, Washington, D.C.

3. Нагороджені проєкти

Дня 14-го липня 1962 р. о год. 11-ій перед полуднем, в приміщеннях Українського Інституту Америки зібралися всі вище згадані члени жюрі, крім проф. Володимира Міяковського, в числі десятьох осіб, які, обравши на свого голову Аполінарія Осадцу, спільно оглянули всі 17 надісланих на конкурс проєктів пам'ятника і одноцушно признали лише дві нагороди, а саме першу в сумі $1,500 за проєкт, позначений гаслом „Прометей", і другу нагороду в сумі $1,000 за проєкт, позначений гаслом „485". Відкривши коперту з гасло „Прометей", стверджено, що автори проєкту, нагородженого першою нагородою, є Лев Мол-Молодожанин з Вінніпеґу, а автором проєкту, нагородженого другою нагородою під гаслом „485", є Андрій Дараган з Брукліну, автор проєкту пам'ятника Шевченкові, побудованого у Вінніпеґу.

Схвалення проєкту, за яким буде поставлений пам'ятник у Вашингтоні, буде предметом обговорення найближчої наради Пленуму Головної Управи Комітету Пам'ятника Шевченкові.

4. Почесно відзначені проєкти

Згідно з умовами конкурсу, Головна Управа, на рекомендацію Мистецької Комісії Комітету, признала п'ять почесних відзначень таким проєктам, згідно з чергою їх надіслання на конкурс: 1. проєктові, позначеному гаслом „Поет", авторами якого є Сергій Макаренко і Надія Сомко - Макаренко з Ню Йорку; 2. проєктові, позначеному гаслом „Мірко", авторами якого є Мирослав Д. Німців та Валентин Сім'янцев з Вашингтону; 3. проєктові, позначеному гаслом „131", автором якого є Сергій Литвиненко з Ню Йорку; 4. проєктові, позначеному гаслом „М 2", автором якого є Григорій Крук з Мюнхену та 5. проєктові, позначеному гаслом „Баш", автором якого є Роман Коваль з Вінніпеґу. Всі ці твори одержали грошеву премію по 500.00 долярів.

5. Виставка проєктів Пам'ятника

Надіслані на конкурс проєкти будуть виставлені в приміщенні Українського Інституту Америки. Автори проєктів, які не бажають, щоб їх праці були виставлені, або не бажають, щоб їхні прізвища були виявлені, повинні про це повідомити канцелярію Комітету не пізніше як 10-го серпня 1962 р.

6. Збірка пожертв на Пам'ятник Шевченкові — національний перепис в ЗДА

Комітет Пам'ятника Шевченкові при цій нагоді звертається з новим закликом до всіх українців та всіх українських центральних і місцевих установ, світських і церковних, а зокрема до всіх українських шкіл в ЗДА, щоб всі без винятку склали свої пожертви на пам'ятник, який має стати іспитом національної зрілости нашої національної громади у вільнім світі і незаперечним свідоцтвом її громадської солідарности. Наближаючись до закінчення нашої історичної акції побудови пам'ятника найбільшому з українців у столиці ЗДА та всього вільного світу, закликаємо всіх добровільно й негайно взяти участь в цьому справжньому національному переписі нашої громади в цій країні.

Президія Головної Управи Комітету
Пам'ятника Шевченкові

ПРОЄКТИ ПАМ'ЯТНИКА ШЕВЧЕНКОВІ, ЩО ЇХ ПОЧЕСНО ВІДЗНАЧИВ КОМІТЕТ ПАМ'ЯТНИКА

Проєкт „Поет", авторства Сергія і Надії Макаренків

Проєкт „Мірко", авторства Мирослава Німцева і Валентина Сім'янцева

Проєкт „131", авторства Сергія Литвиненка

Проєкт „М 2", авторства Григорія Крука

Проєкт „Баш", авторства Романа Коваля

Українська Громада в МекКизпорті, Па. в століття Т. Шевченка

Невеличка громада при Українській Католицькій Церкві св. Івана в МекКизпорті, Па., в міру своїх сил прилучилася до спільного вшанування столітнього ювілею Великого Шевченка — борця за волю українського народу і борця за людські права всього людства.

Великому Пророкові належиться місце в столиці світу — Вашингтоні, звідки його ідеї Волі блискавицею будуть вдаряти по гнобителях українського і інших народів. Українська громада в МекКизпорті, Па., на чолі з отцем І. Литваком та в співпраці з парохіянами п. І. Петрусем, п. М. Усиком, п. Й. Несторовичем і п. В. Гриником, провівши збірку в сумі $110 на будову Пам'ятника Шевченкові у Вашингтоні та пересилаючи цю суму до Крайового Комітету в Ню Йорку, закликає всі українські громади в стейті Пенсилвенія йти її слідами, щоб розпочате діло успішно докінчити. Всім жертводавцям і тим, що спричинилися до переведення цієї збірки — щира подяка! І. П.

Під блакитним небом таборовим

Іст Четем, субота, 28-го липня. Зміна пластових таборів: дівочий таборовий сезон кінчається, хлоп'ячий починається.

Рух, гамір, метушня... А від батьків аж роїться. Дехто тішиться, дехто плаче. Вітаються, прощаються.

Але бо не всі юнаки і новаки щойно приїхали, щоб таборувати, і не всі новачки та юначки дійсно покидають „кусок України" в Іст Четемі, щоб або повертатися додому, або роз'їхатися на чотири кінці світу.

Є бо у літньому сезоні в Іст Четемі, побіч нормального вишкільного таборування юнацтва і новацтва, ще й відпочинковий підтабір.

Цього року підтабір для хлопців був відносно численний і — цікавий. Було в ньому понад тридцять учасників: двадцять чотири новаки і сім юнаків. Вела його командантка, пластунка - сеньйорка Стефанія Федорчак-Морозова з допомогою трьох братчиків - пластунів, Богдана Клюфаса, Омеляна Лукасевича і Мирослава Смородського.

І хоч це нібн був відпочинковий підтабір, ніхто там не дармував. Прогулянки, будова криївок, підготова до ватр і вогників, спортові гри і забави, гутірки виповняли програму. А семеро юнаків привчалися вже заздалегідь на братчиків та впорядчиків, допомагаючи і доглядаючи новаків, що з них деякі мали ... шість років життя.

Підтабір підлягав розпорядкам новацького табору тільки в основних справах таборового життя: спільній Службі Божій, спільному харчуванні, спільних ватрах.

В усьому іншому жив він своїм власним, автономним життям, що манить і захоплює і вчить малят дисципліни, товариськости, що сповнює їх радістю.

А коли покінчився підтабір, юнаків і новаків, що залишалися на вишкільний сезон, перевели у нові приміщення. І ті, кому приходилося від'їздити додому, ходили із... „спітнілими очима".

Коли подумати про те, як корисно, весело і здорово провели час таборяни і підтаборяни, жаль робиться, що так багато батьків не розуміє як слід величезної цінности такого життя для молоді. Там немає міських сопухів і деморалізації великих метрополій, там природа, виховання, рідна мова і пісня, прекрасна опіка і понад усе — повністю використаний час. Немає там часу на безплідне „збивання бомків".

Прекрасно вчинив провід Пласту, віддавши команду і опіку в досвідчені руки пластунки і матері С. Морозової, яка гостро, але і з серцем вела таборове життя цієї малої групки пластунників. А коли якесь недомагання навіщало якогось новака, тоді д-р Гавриляк і медична сестра Харченко перебирали над ним опіку.

Оці табори і підтабори, що атмосферою свого гуртового, товариського життя в умовах гористої і лісистої природи так добре впливають на душевний і фізичний ріст нашої дітвори і молоді, могли б ще краще розвиватися, поширюватися й рости, коли б їхню вартість як слід зрозуміла наша спільнота.

Поїдьте і подивіться. І не жахайтеся нібито примітивізму. Бо простота умовин тільки загартовує дітей і молодь, готує їх до труднощів, що з ними вони можуть стрінутися колись в майбутньому. Гартування духа і тіла нам треба в умовах вигід і розкошів американського життя.

І не одиноке це місце для таборування. Ще є Вобрівка і Сумівка, ще є й інші. Ні одна з цих осель для нашої дітвори не є, одначе, переповнена. Чому?

Може хтось з батьків думає, що важко заплатити отих двадцять долярів за тиждень. Але провірмо тільки, чи це правда. Впродовж цілого року не жалуємо дітям розривок, які часто й некорисні для них. Надмір солодощів, змарнований час у „кендісторах", безглузді кінофільми, „камікси" і таке інше. Всі ці нібито приємності стократно оплачує літнє таборування.

М. Ч.

Серед хмаросягів, або нюйоркська мозаїка Докії Гуменної

„Як підпливали ми до Ню Йорку, страх на жінку напав. Як же ці мільярди тонн свинцевої океанської води не заллють отих іграшкових зубчиків, що Ню Йорком зветься... Думали, чи вийде спонзор зустрічати, та чи придасться в Америці моє, професора історії, й жінчине, інженера-конструктора, знання, а як не придасться, везу єдину дорогоцінність — склярський інструмент діямант"... („Діямант" — перша новеля).

Не вживав професор діяманту, бо в Америці всі шиби можна дістати в готовому розмірі. Непрактичний був професор. Василь, колишній селянин — куди практичніший, він зумів витягнути все корисне для себе. Професор не зумів скористати з своїх знань, з своїх дорогоцінностей. „Продайте дорогоцінність і буде вам хата викінчена, борги сплачені, буде й „кара" для жінки, і новий спецодяг до курника", — так казав Василь.

„Мрія здійснилась" — оповідання про те, як „фахову силу" забрав до Америки впливовий американець-професор: „Моя мрія здійснилася. Я в Америці, бачила хмаросяги, їздила на сорок п'ятий поверх, щоб оформити своє сошвел секюріті, живу в віллі біля океану. Тільки ролю негритянки виконую я, пшенична бльондинка".

„Таємниця кріселка", „Сушені сливи", „Ілюзорна реальність", „Контрасти", „Пристрасть" рожевого каменю", „Ілько Алгонін", „Бальова сукня" і інші, їх всього двадцять одна новеля в збірці, і в кожній з них читач бачить самого себе або свого сусіда. Скільки тонкої іронії й дошкульного сарказму впереміш із сльозами — сльозами правди. Це — мозаїка всієї нашої політичної еміграції в Америці. З цією темою Докія Гуменна вив'язалась блискуче. Поцілила не в брову, а в око. Читається книжка з приємністю. Мова прекрасна. Рекомендую придбати цю книжку і добре в неї вчитатися.

В. Єрмоленко

Совєтські кораблі спостерігали американські атомові випробування

Вашингтон. — Тут з поінформованих джерел подають, що чотири совєтські кораблі, забезпечені відповідними інструментами, впродовж чотирьох тижнів шпигували за пробними американськими експльозіями на Пацифіку в районі острова Джанстона. Із вод пробного району вони забралися щойно після пробної експльозії водневої бомби на висоті 200 миль 9-го червня. Завданням цього випробування було головно здобути відповідні дані для протиракетної оборони. З цієї проби могли скористати і совєтські кораблі, що нотували результати усіх 27 пробних американських атомових експльозій в теперішній серії. Тому, що ті кораблі були заякорені на міжнародних водах, американська фльота не мала права їх вигнати.

Торонтська „Розвага" на „Канадійському Вечері" на Союзівці

Це є театральний ансамбль „Розвага" з Торонта, що в найближчу суботу, 4-го серпня, влаштовує на Союзівці, оселі Українського Народного Союзу в Кетскильських горах, „Канадійський Вечір". У програмі вечера є сольоспіви і дуети та скечі В. Софронова-Левицького: „Асекурація і реґабілітація" та діялоги Селепка Лавочки і Саливана Глека пера Едварда Козака (Ека) і Богдана Нижанківського (Бабая). Програму виконують: заслужений артист Гр. Ярошевич-Манько та члени ансамблю: Наталка Ваумш, Марія Луцька, Соня Сахно, Богдан Климкович, Іван Валько та В. Довганюк (керівник ансамблю) і Ю. Бельський (режисер). На фортепіяні супроводитиме виступи Антоніна Ярошевич. Всі вони показані на „власноручній" знімці вгорі. За розгадання „хто є хто" спеціяльних нагород не призначається, бо їх і так усі знають. Початок вечера — по вечері. Після програми — танці при звуках оркестри „Амор".

НЕМА ТО ЯК НА СОЮЗІВЦІ!

ПЕРЕДПЛАТИЛИ АНГЛОМОВНУ ЕНЦИКЛОПЕДІЮ УКРАЇНОЗНАВСТВА

На цьому місці з подякою потверджуємо замовлення та друкуємо імена осіб, які передплатили перший том Англомовної Енциклопедії Українознавства, приготованої Науковим Товариством ім. Шевченка під головною редакцією проф. д-ра Володимира Кубійовича та публікованої Видавництвом Торонтського Університету, старанням і коштом Українського Народного Союзу. У передплаті, важній ще тільки до кінця жовтня 1962 р., книга коштує $30.00, опісля в продажу коштуватиме $37.50. Замовлення висилати на адресу:

UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, INC.
P. O. Box 76, Jersey City 3, N. J.
зазначуючи: (For Encyclopedia).

Список ч. 1.

1. Йосип Лисогір
2. Роман Слободян
3. Данило Слободян
4. Юрій Фориcь (2 прим.)
5. Григорій Дищук
6. Іван Слободян
7. Катерина Шльопак
8. Володимир Кедровський
9. о. Володимир Буката
10. Надя Івачнюк
11. Андрій Воробець
12. В. І. Пеленський
13. Микола Кузмович
14. Василь Туравський
15. о. Р. О. Кулик
16. Володимир Стрілецький
17. Йосип Коропей
18. Михайло Турік
19. Володимир Шафранський
20. Іван Гордюк
21. Анна Чопек
22. Михайло Безкоровайний
23. Василь Ганчук
24. о. Йосип Шарий
25. Филип Е. Костевіч
26. Українська Спілка Молоді
27. Володимир І. Мицелюх
28. Андрій А. Дольницький
29. Роман Пристай
30. Евген Стецьків
31. Іван Праско
32. Стефан Кікта
33. М. Прийма
34. Іван А. Демер
35. о. Ігор І. Пеленський
36. Володимир Бакалець
37. Е. М. Типовницький
38. Л. Онишкевич
39. М. М. Небелюк
40. Володимир Прокопович
41. І. В. Івашко
42. Роман Слиш
43. М. Домашевський
44. Володимир Сусла
45. М. В. Бігус (10 прим.)
46. Йосип Волк
47. Михайло Назар
48. Мирон Шіян
49. Петро Кучма
50. Степан Куропась
51. Володимир Галан
52. Петро Пуцило
53. Іван Копольський
54. Александер Яремко
55. В. Лотоцький
56. Юрій Т. Васлей
57. Дональд Д. Смерека
58. Е. Струк
59. Іван Черешня
60. Михайло І. Мороз
61. Бібліотека Варзі при Універс. Санта Клара
62. „Пісня України"
63. Юліян Залізняк
64. Евген Савчин
65. Іван Грабар
66. В. Оренчук
67. Тимоті Олесюк
68. Леся Задойко
69. М. Селешко
70. Я. Понанський
71. Теодор Грицак
72. Володимир Маєвський
73. С. Гаєвська
74. Роман Ганкевич
75. Юрій Савицький
76. Василь Олейко
77. Ярослава Форович
78. Юрій Яцусь
79. Іван Мазуренко
80. Йосип Дячишин
81. Михайло Чорний
82. Богдан Гук
83. Василь Чупа (3 прим.)
84. Степан Цимбала
85. Олександер Соколишин
86. В. М. Мацьків
87. Іван О. Флис
88. Люба Галібей
89. Укр. Конгресовий Комітет — Відд. Янгстовн (3 прим.)
90. Василь Гіна
91. Вілям П. Франк
92. Ярослав Боднарук
93. Юліянна Новацька
94. Григорій Черкас
95. Вілям Б. Губар
96. Стефанія Ермолович
97. Д-р Б. Роздільський
98. Д-р Степан Шлапак
99. Всеволод Пшковський
100. Ярослав Волошин
101. Марко М. Фалікевський
102. М. І. Кіндрачук
103. Р. І. Кіндрачук
104. Володимир Дибало
105. Університет в Альберті, Бібліотека Рузерфорд
106. Михайло Лазука
107. Єпископська Бібліотека
108. Т. Сарахман
109. Михайло Ковальчук
110. Стефан Максимюк
111. Т. Яремко
112. Теодор Данилів
113. Константин Баліцький
114. Богдан Лукашевський
115. Володимир Писків
116. Ігор Курилів
117. Володимир Олійник
118. Євген Демидчук
119. Ірина Іваницька
120. Василь Осадчук
121. Бласвель Експорте
122. о. О. Іванюк
123. Університет у Едмонтоні, Альб.
124. Михайло Гайда
125. Ярослав Бакович
126. Анна Оніщак
127. Брус Забава
128. Юрій Сухарський, мол.
129. Василь Сухарський, мол.
130. Петро Стахів
131. Відділ УККА, Флінт, Миш.

Замість квітів на свіжу могилу нашої членки
бл. п. Стефанії ДЗЯДІВ
дол. $10.00 на Науковий Осередок НТШ в Сарселі
складає
71 ВІДДІЛ СОЮЗУ УКРАЇНОК
В ДЖЕРЗИ СИТІ

Подяка

Ми не в силі особисто подякувати усім нашим Знайомим і Приятелям, які поспішили до нас з висловами співчуття з приводу смерти нашого улюбленого і ніколи незабутнього
МУЖА і БАТЬКА
бл. п. Олександра БОРОДАЙКА

Тому цією дорогою дякуємо Їм за щирі слова потіхи і розради у нашому великому горю.

В першій черзі дякуємо сердечно о. о. деканові Юрієві Менцінському, о. деканові Кекишові та оо. Василіянам за відслуження панахид, заупокійної Св. Літургії, та участь в похоронах.

Дальша наша сердечна подяка належиться ВП. Панові Д-р Остапові Баранові, який в часі недуги нашого Хворого спішив все безкорисно з лікарською допомогою, та можна сказати зі синівською відданістю.

Дякуємо щиро чоловічому хорові „Думка" та її диригентові ВП. Панові Д-р Льонькові Крушельницькому за відспівання панахиди.

Щиру нашу подяку складаємо ВП. Панові Д-р Володимирові Бемкові, та ВП. Панові Д-р Василеві Кіналеві за щиросердечні слова про нашого дорогого Покійника під час панахиди.

Дякуємо також сердечно ВП. Панству Олі і Осипові Баранам за скоре повідомлення бережанців, та прегарний вінок.

Дякуємо усім, що склали стільки пожертв на Служби Божі за спокій душі Померлого.

Дякуємо усім нашим Приятелям, що обдарували нашого Найдорожчого Покійника квітами на дорогу вічного Його спочинку.

В дальшому дякуємо нашим Рідним і Приятелям за участь під час панахид та заупокійної Св. Літургії.

Ми дуже зворушені посмертною згадкою написаною зі серцем і знанням правдивого бережанця в часописі „Америка" ВП. Паном Мґр-ом Михайлом Клецором, за що складаємо Йому окрему подяку.

Всім Їм ще раз наша щира подяка, хай Всевишній усіх Їх нагородить.

КЛИМЕНТІЯ — дружина
ДІТИ, ВНУКИ і ПРАВНУКИ

БАТЬКИ! ЗВ'ЯЖІТЬ ЗАМОЛОДУ ВАШИХ ДІТЕЙ З НАЙСТАРШОЮ, НАЙБІЛЬШОЮ И НАЙБАГАТШОЮ УКРАЇНСЬКОЮ НАЦІОНАЛЬНОЮ УСТАНОВОЮ ПОЗА МЕЖАМИ БАТЬКІВЩИНИ, ЯКОЮ Є УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ, ЩОБ ЗАПЕВНИТИ ЇМ КРАЩУ БУДУЧНІСТЬ, А НАШІЙ ГРОМАДІ У ВІЛЬНІМ СВІТІ НОВОГО СВІДОМОГО ЧЛЕНА!

ПИЛИП ЯСНОВСЬКИЙ

(Посмертна згадка)

Помер Пилип Ясновський... Для ширшого загалу може це прізвище не всюди відоме, хоч його книжка, що вийшла минулого року, виставлена всюди по вітринах українських книгарень.

Пилип Ясновський став на порозі української літератури і зупинився. Відваги йому не бракувало і не зражали його труднощі. Але він був свідомий відповідальности цієї роботи.

— Трохи воно ніяково йти до церкви тоді, коли другі звідтіля вже виходять — нібито виправдувався він в одній розмові, а зараз же й покепкував сам із себе: а може то й добре, бо ніхто й не помітить, що і я тут був.

Скромний дідусь помиливсь. Його вступ у літературу помічено та й відмічено прихильними рецензіями. Книга спогадів Ясновського „Під рідним і під чужим небом", що її автор випустив друком на 80 році свого життя, найшла свій відгук і стала його картою вступу в письменницький світ.

Беручи стисло, це не був його дебют. Дебютував він кілька років раніше двома оповіданнями і низкою фейлетонів у питсбурзькій газеті „Народне Слово".

— Я не патентований письменник і на нових стилях не визнаюся — боронився Ясновський, коли йому закидали, що він пише надто по-старосвітськи.

А втім, він уважно прислухався до порад, хоч і застерігався, що не дасть ради. Пригадую, як уперто він переробляв деякі речі, коли я звернув йому увагу на різні справи, а головно на те, що для письменника важливіше не „що", а „як". Він називав це „латанням дір у плоті", але слухняно поправляв і зміняв, аж діставав кращу, ощаднішу і переконливішу форму вислову.

Книга спогадів Ясновського — це своєрідна повість його життя. Автор - реаліст, сам підкреслював своє вдоволення ,що в його книзі дійсність не підкрашена вигадками ані не домальовувана з фантазії. Але це не примітив, а повноцінна мистецька річ. Майстер — самоук знав уже, як треба писати і зумів віддати те тепле і ніжне, що залишилось у душі від дитинства і від юнацьких переживань та поривів. Тонка спостережливість ,глибока вразливість на людську кривду, добродушний гумор і гірка іронічна посмішка, — це предмети, що пробиваються зі сторінок книжки і роблять її цікавою для кожного. Хоч автор сам заявив, що не силкується на мистецький твір, вийшло якраз навпаки: яскраві картини побуту, цікаві психологічні ситуації, тонкі характеристики типів, — все це накреслене кількома певними штрихами і сповнене промовистої сили.

І тоді стане зрозумілою у спогадах ця нотка заздрости і жалю, що його односельчанин Іван Гамота покінчив університетські студії і став адвокатом, і зрозумілі гіркі почуття сина від твердих слів батькових, що з науки він хліба не буде їсти. Так, син був здібний до науки тай рвавсь до освіти, і чого не дала йому народна школа, він доповнив самотужки.

Не туди покерувала доля життям Ясновського, куди рвалось його гаряче серце. Всеньке своє життя він мав свої зацікавлення: книжки і газети, тай хутко він переріс те довкілля, з якого вийшов. Як рідко хто, він відчував тонко різницю рідного і чужого неба. Там, у віднім краю, залишилось його дитинство і юнацтво, про які він згадує з такою любов'ю. Якою теплотою оповитий образ його сватання, чи сцена народин дитини, чи навіть ті перехвалки — спори між батьком і тестем. І хоча „старокрайове" життя мало багато твердого і колючого, нова заокеанська дійсність видалась куди твердіша та болючіша для нього. Бо моральні злидні гірші за матеріяльні.

Все його боліло. І безглузде пристосуванство до американських звичок, і зовнішня облудність у людських взаєминах, і безжальна жорстокість та байдужність до другої людини...

— Ану, скажіть котромусь „гав-ду-ю-ду" як нестимуть його на операцію в шпиталі, чи не відповість вам „файн". Бо така „етикета", що зразу прилипла тут до кожного, як ознака чогось „ліпшого".

Ясновський любив поглузувати з „краватковичів", що книжок ні газет не читають.

— Дай кравату на свою душу, бо вона лишилась простацька, ушляхетни своє серце, бо воно поросло салом матеріяльного добробуту...

Доставалось від нього і унайлонованим і укапелюхованим місисам, що за кожним словом оперують англійськими прислівниковими стандартами й уявляють, що вони вже „леді". Такий був цей „Пи-яс", іронічний обсерватор нового побуту, нещадний ворог „бусурманщини і яничарства"...

Доля не була ласкава для Ясновського. Ця надиво витривала й непокірна людина падала не раз під ударами долі, але зараз підводилась і починала все наново. Треба великої впертости і завзяття, щоб не заломитися. Ясновський не здавався, хоч з долею на прю ставати не було легко.

Але останній удар долі був нестерпний і залишився без спротиву. Параліч лівої руки, а опісля й цілої лівої половини корпусу, звалив цю здавалось би незламну людину і присудив на повільне догорання. Це була його остання поразка.

Але й тут душа його рвалась до тих справ, що його цікавили й манили. Він не міг сидіти безчинно. А мав у собі щось з упертости дитини, яку трудно переконати.

— А я таки ще щось напишу.

Було варте подиву, а водночас лячно, за ту стару людину, що з одною безвладною рукою сідала в авто та й одноруч керувала машиною. Ясновський привіз оповідання. Наче на глум він дав оповіданню наголовок „Перемога". І важко повірити, що цю сповнену погідного настрою й тонкого гумору річ написала людина, що була вже приречена на невмолиму безвихідь...

Можна різно підходити до цього оповідання, але не можна відмовити йому своєрідної легкости і свіжости. Новеліст боровся тут із фейлетоністом, але у висліді це — „старосвітське оповідання" як його назвав автор, не позбавлене своїх вальорів.

— Я знаю, тут ще багато треба б зістругати і вигладити, але я вже не годен...

Так, він був свідомий недостач своєї роботи, але вже й був безсилий. В його очах блистіла вже перемога духа і поразка тіла.

Книги своїх оповідань Ясновський не встиг уже видати. Невідомо, чи приверне їм хто життя, видобувши їх із газетних фоліятів. Але й своїми спогадами Ясновський утривалив своє ім'я в історії української еміґрації та заслужив собі на вдячну згадку і на довговічну непроминаючу пам'ять.

Павло Кравчук

Це була зустріч в Клівленді

Традиційна — вже тринадцята з черги — Зустріч Українців Америки і Канади в неділю 8-го липня на площі української католицької церкви св. Апостолів Петра і Павла в Клівленді, Огайо, була могутньою манiфестацією відданости української спільноти північно - американського континенту визвольним ідеалам, за які боролися проти обох окупантів рідних земель вояки героїчної Української Повстанської Армії, 20-літтю якої була присвячена клівлендська манiфестація.

На заклик організаторів Зустрічі, Організацій Українського Визвольного Фронту Америки й Канади, з'їхались з різних американських стейтів і канадійських провінцій численні учасники. Були люди з Ню Йорку, Філядельфії, Дітройту, Шикаґо, Піттсбурґу, Боффало, Торонта, Мінеаполісу, Кензас Сіті, Індіянаполісу, а найбільше таки було з Клівленду, Парми, Акрону, Йонґставну та Кентону, найважливіших українських осередків у стейті Огайо.

Клівлендці вітали учасників Зустрічі в суботу 7-го липня концертом Українського Хору ім. Т. Шевченка під мистецьким керівництвом проф. Я. Барнича та репрезентативним балем ООЧСУ. Обидві ці імпрези відбулися в найкращих залях Клівленду, в авдиторії Радіовисильні ВГК, в Тудор Армс Готел. В усіх трьох дводенних імпрезах взяло участь приблизно 10 тисяч осіб.

Манiфестація відкрилась польовою Божественною Літурґією в намірені українського народу, яку відправив клівлендський католицький парох, о. Монсіньйор Дмитро Гресько. У своїй проповіді, розповідаючи про минулорічне відвідання Греції, нав'язав він героїчну боротьбу грецького народу під Термопілями в далекому минулому з недавньою боротьбою України за свою волю. Під час Богослуження співав церковний хор під керівництвом Олександра Чайки і пригравала сумівська місцева оркестра „Трембіта". Під час відправи стояли з прапорами почесні стійки сумівців.

Манiфестацію звеличали своєю участю сенатор стейту Огайо і особистий представник губернатора стейту Огайо — Євген Савицький, екзекутивний директор УККА — адвокат Степан Ярема, представник Міської Ради Великого Клівленду адвокат Іван Білинський, син відомого американського конгресмена Михайла Фіґена, Вілліям Фіґен, який є членом парляменту стейту Огайо, Волтер Шіпка — представник Міської Ради міста Парми, адвокат Юліян Сметона, син останнього президента вільної Литви та голова Американсько - Литовського Політичного Союзу, мґр. Євген Лозинський — голова Централі ООЧСУ, мґр. Євген Гановський — представник Головної Управи СУМА, ред. Іван Вараниця — представник Головної Управи канадійської Ліґи Визволення України, пп. Василь Солонинка та Іван Бойко — представники В-ва „Гомін України", Лев Футала — представник Товариства б. Вояків УПА в ЗДА, Микола Кулик — голова Т-ва б. Вояків УПА в Канаді, д-р Андрій Ґураль із Сиднею в Австралії, представник Головної Управи УНСоюзу — Дмитро Шмаґала.

Зустріч відкрив промовами в українській та англійській мовах д-р Зенон Винницький, вітаючи учасників Зустрічі та наголошуючи, що ця Зустріч має бути виявом не лише наших духових почувань, але насамперед нашої акції, нашої рішености на кожне спорожніле місце борця, що впав, дати десятки нових борців - патріотів, готових для дальшої праці в користь святої української справи.

Урочистим піднесенням національних прапорів та дефілядою членства п'ятьох Осередків СУМА командував Теофіль Цішкевич. Привітання від Організацій Українського Визвольного Фронту склав мґр. Є. Лозинський. Стверджуючи, що право на вільне державне існування дано не лише поодиноким вибраним, але всім націям, і за це право зводила героїчні бої славна УПА, промовець наголосив, що, не зважаючи на нерівність сил, ця боротьба мала успіх і ідеї УПА „свобода народам — свобода людині" є запорукою майбутньої ліквідації московської червоної імперії. Від ЛВУ привіт склав ред. Іван Вараниця. Він говорив, що найбільшим щастям людини є жити у своїй вільній державі, яку треба вибороти. За вільну українську державу боролась УПА.

Екзекутивний Директор УККА, Степан Ярема, ствердив у своїй доповіді, що сучасний світ блукає манівцями, а тому дехто з провідних політиків Державного Департаменту Америки називає Україну... „традиційною частиною Совєтського Союзу". Автори таких тез самі прокладають шлях московському імперіялізмові. Бесідник вимагав підтримки для створення при Конґресі Америки окремої Комісії для поневолених націй.

Від імени губернатора стейту Огайо, Михайла Ді Селла, привітав Зустріч сенатор Євген Савицький. Він говорив, що 20-ліття УПА, яка боролась проти ворога цілого людства, є наявним доказом живучости української нації.

В мистецькій програмі Зустрічі чоловічий хор „Бурлаки" з Боффало під диригуванням Юрія Лаврівського проспівав пісні УПА. Монтаж „Борцям" виконала арт. Ірина Лаврівська і хор. З народними танцями виступили балетні групи СУМА з Парми й Клівленду.

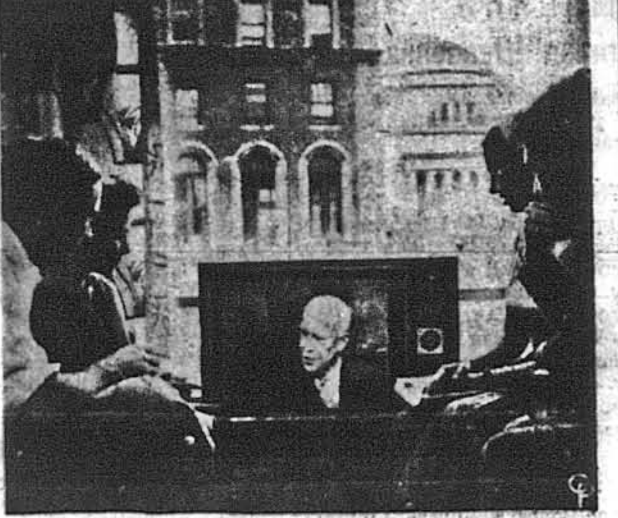
З черги заслухано головні політичні доповіді. Колишній командир УПА, Лев Футала, уґрунтував тезу, що УПА була завершенням Акту 30 червня 1941 року і продовженням Визвольних Змагань 1917—1921-их років. Директор спеціяльних проєктів Канізіюс Коледжу в Боффало, Едвард М. О'Коннор, зазначив у своїй доповіді, що він знає добре українські проблеми, УПА знає з 1945 року, і підкреслив, що українці у вільному світі йдуть твердим, але вірним шляхом.

На площу Зустрічі прибув також посадник міста Парми, Джеймс Дей, який запевнив учасників Зустрічі, що мешканці Парми горді з такої великої української манiфестації, і підкреслив, що українці вклали багато праці в культурний і економічний розвиток міста; Капеля Бандуристок Осередку СУМА з Дітройту під керівництвом Петра Потапенка виконала низку повстанських та народніх пісень. Солістки Капелі — Валентина Биковець, Галина Бабій, Христина Лепецька та Галина Кравченко — збирали голосні оплески публіки.

Програмою політичної та мистецької частини вміло керував мґр. Василь Ліщинецький. Мистецьке оформлення трибуни і сцени виконав сумівець - артист Олександерр Стасюк. Програма проходила безперебійно. Десяток людей обслуговував гостей при в'їзді на площу. Інший десяток впорядників дбав про місце для авт та порядок на площі. Українські жінки Клівленду дбали про належне прохарчування гостей.

Г. Лінчевський

ІЗ СТОКГОЛЬМУ ДО НЮ ЙОРКУ

Студенти Колюмбійського університету в Ню Йорку стежать за телевізійною програмою, передаваною з допомогою Телстара із Стокгольму у Швеції. Головною точкою програми була промова колишнього президента ЗДА Двайта Айзенгавера, виголошена ним під час його перебування в Стокгольмі. У цій промові Айзенгавер пропонував організування спеціяльних міжнародних „шкіл для ґльобального порозуміння".

В совєтського шпигуна Клявса Фукса заломилася ... нервова система

Берлін. — Німецький часопис „Більд Цайтунг" надрукував сенсаційне повідомлення про те, що відомий совєтський шпигун Клявс Фукс зазнав заламання нервової системи і лікується тепер в східньонімецькій санаторії в Бад Лібенштайні. Названий часопис твердить, що причиною цього заламання нервової системи у Клявса Фукса було недовір'я, із яким поставилися до нього німці у Східній Німеччині, які потрактували його після його приїзду до Німеччини в 1959, як російського шпигуна, висланого для контролі над німецькими дослідниками. Після вилікування Фукс мав би виїхати до Совєтського Союзу і працювати там в атомових лябораторіях в Дубні коло Москви, спеціялізуючися в дослідах над впливом нуклеарних променів на людський організм. Клявс Фукс, який має тепер 51 рік, був засуджений на десять років в'язниці за зраду західніх атомових таємниць Совєтам. В червні 1959 року він був звільнений з в'язниці і виїхав до Східньої Німеччини, де працював як заступник директора у східньо - німецькому Центральному інституті нуклеарної фізики в Россендорфі.

Зі спорту

МІЖНАРОДНА ФУТБОЛЬНА ЛІҐА

У неділю 29-го липня закінчилися гри другої групи Міжнародної Ліґи в Ню Йорку. Перше місце в цій групі здобула португальська дружина „Белененсес", і вона вже в середу 1-го серпня та неділю 5-го серпня гратиме фінальні змагання з чемпіоном першої групи, бразилійською дружиною „Америка". Опісля переможець цих двох гор зустрінеться у великому фіналі з минулорічним чемпіоном М. Ф. Ліґи, чеською одинадцяткою „Дукля", шість змагунів якої грало в репрезентації Чехо - Словаччини на мистецтвах світу в Бразилії. Змагання переможця з „Дуклею" відбудуться в середу 8-го серпня в Шикаґо та в неділю 12-го серпня в Ню Йорку на Рандалс Айленд.

Висліди змагань минулої неділі: „Овієдо", Еспанія — „Панатінайкос", Греція 2:2; „Белененсес", Португалія — „Вінер С. К.", Австрія 2:1.

Греки зуміли вирівняти вислід змагань, в яких еспанці були кращими. Здобута цією нерішеною точка греків допомогла їм закінчити сезон на третьому місці показника.

Португальці, які здобули перемогою над австрійцями чемпіонат групи, були кращі індивідуально, зате віденці вели взірцеву дружинову гру і лише недописали стрілово проти доброго воротаря португальців. „Белененсес" вело 2:0 до 87-ої хвилини гри, коли австрійцям врешті пощастило здобути одинокі ворота.

Кінцевий стан показника другої групи М. Ф. Ліґи:

	Точки	Ворота
„Белененсес"	9:1	14: 6
„Вінер С. К."	6:4	11: 7
„Панатінайкос"	5:5	9:12
М. Т. К.	4:6	10:12
„Ельфсборґ"	3:7	12:16
„Реаль Овієдо"	3:7	7:10

В. С.

• Британський уряд сповістить в п'ятницю цього тижня Палату Громад про своє рішення в справі американського шпигуна Соблена, який після спроби самогубства перебуває тепер в Лондонському шпиталі під поліційною охороною. Якщо британський уряд відкине прохання Соблена уділити йому азиль у Великій Британії, то існує можливість, що Соблена не депортують назад до ЗДА, але дозволять йому виїхати туди, куди він хоче. Газети пишуть, що погодилася вже дати азиль Собленові ...комуністична Чехословаччина.

ТАРЗАН, ч. 4883. Мавпа допомагає!

Під час замішання Стіл і його настрашені люди втекли в джунглі з Лаврою Стіл.

І тепер скінчилася битва, бо всі живі ще тубільці втекли. — Екют! — закликав Тарзан.

— Швидко, — сказав мавполюд, як велетенська мавпа приступила перед нього. — Перегризи ці повзучі рослини, що мене зв'язали!